

Benvinguda a Maria Lluïsa Borràs, acadèmica corresponent per Palafrugell

Frederic-Pau Verrié

Acadèmic de número. secretaria@racba.org

Hi ha pocs noms entre nosaltres, dels que exerceixen la crítica d'art contemporani, que hagin adquirit la internacionalitat de Maria Lluïsa Borràs, a qui avui ens honorem de rebre com a membre corresponent d'aquesta Acadèmia.

Compten i molt les seves més de 30 publicacions i les més de 90 exposicions de les quals, aquí i potser més encara a l'estranger, ha estat organitzadora i comissària; en el món europeu, però també en el món oriental i en el món americà, moltes d'elles itinerants, fins i tot a nivell internacional.

Si en el catàleg de les seves publicacions podem trobar cites editorials que van de Nova York a Tokyo, passant per Londres, París, Berlín i Madrid, la diversitat geogràfica de les seves exposicions és encara més sorprenent; si deixem de banda les d'àmbit dels Països Catalans –a Barcelona, Mallorca, Girona, Tarragona, València i a Andorra, Figueres, Vilafranca, l'Hospitalet i una dotzena més– i les de localització arreu de l'àmbit estatal, al sud andalús i extremeny, a l'oest atlàntic, al nord cantàbric, a la messeta i a l'Aragó, sense comptar les Canàries, trobarem encara una vintena més de ciutats gairebé totes a Europa –Alemanya, Bèlgica, França, Suïssa, Itàlia, Sarajevo– però també a les americanes Atlanta, Puerto Rico i San José de Costa Rica, que han acollit exposicions preparades per ella; sempre en els museus de més gran significació local i del prestigi d'un IVAM de València, un Reina Sofia de Madrid, de la Fundació Miró de Barcelona o del Centre Pompidou de París. Aquest és probablement el crèdit més important de la seva activitat.

El seu currículum professional arrenca a la dècada dels 60 del segle passat amb una estada als Estats Units d'Amèrica que li permet especialitzar-se en l'estudi de l'art contemporani i conèixer a fons i de primera mà l'art d'aquell país. Al seu retorn a Barcelona assumeix la direcció de la Secció d'Història de l'Art de l'Editorial Salvat i poc després la de la crítica d'art del setmanari *Destino*. El 1969 és cridada per la Universitat Autònoma de Barcelona, de recent creació, a impartir lliçons d'Art Contemporani, Teoria de l'Art i hi introdueix la matèria d'Anàlisi i crítica de l'obra d'art. Cursa també successivament lliçons d'Art i Arquitectura contemporània a Eina, Escola Lliure de Disseny.

El 1971 Joan Miró, amb qui manté de temps una viva relació amical, la designa com a membre de la Fundació Joan Miró, de la qual seria per uns anys secretària general i de la qual és encara membre del Consell Executiu.

El 1973 és una data significativa en el seu currículum professional: després d'una llarga estada a París on enllesteix la seva tesi sobre Francis Picabia, torna a Barcelona, obté brillantment el doctorat en Història de l'Art i crea un gabinet tècnic dedicat a comissariar exposicions, des del qual, a partir d'aquell moment, desplegarà la seva activitat sobresortint sense deixar, però, d'escriure sobre art en revistes i publicacions diverses i d'impartir lliçons i conferències, una activitat crítica, de

contacte directe amb l'actualitat de les exposicions d'art, començada a l'època gloriosament compromesa de *Canigó*, continuada a les pàgines de *Destino*, fins a les pàgines convencionals de *La Vanguardia*.

Una activitat intensa i continuada –a vegades, gairebé frenètica– que li ha valgut merescuts reconeixements com el 1987 de l'Associació Catalana de Crítics d'Art, en la gestació de la qual havia tingut un paper important, o el de la nostra ciutat de Barcelona que el 2004 li concedia la *Medalla d'Or al Mèrit Artístic*.

Cal dir, però, que no és tant la seva gran activitat el que ens interessa subratllar com la seva orientació i el seu contingut, la seva ideologia pedagògica.

L'art de l'avantguarda ha estat el principal fil conductor de la seva activitat crítica, d'estudi i difusió, en un ample ventall d'interessos que abasta pràcticament tot el segle XX i en el qual figuren a l'inici els noms de Gaudí i Domènech i Montaner i en una o en repetides ocasions els clàssics Picasso, Miró i Dalí; Joan Miró, d'una forma més significativa.

Si féssim agrupaments temàtics veuríem que s'ha ocupat de l'escultura catalana d'Arístides Maillol i Pau Gargallo, de Marcel Martí i Xavier Corberó els nostres col·legues acadèmics, com del singular i malaguanyat Moisès Villèlia; i també d'Hans Arp i de Chillida.

En el camp de la pintura, dels nostres acadèmics Cuixart, Tàpies i Guinovart i, per completar les referències al grup del mític Dau al Set, de Joan Ponç i Joan Brossa. I com aportació personalíssima seva, l'estudi fonamental sobre Francis Picabia, iniciador del moviment Dadà des de la Barcelona del primer quart del segle XX.

Ha tingut, també, un record per personalitats de la transcendència d'un Joan Prats, impulsor apassionat i generós de tots els ismes, o de la singularitat expressiva d'un Josep M. de Sucre.

El seu interès es lliga encara a la més recent actualitat amb els noms d'August Puig, d'Arranz Bravo, Llimós o Miralda, per citar-ne només alguns.

Han estat també antològiques les seves exposicions sobre artistes de la categoria d'un Man Ray, un René Magritte o un Andy Warhol, de les quals podem encara recordar-ne l'impacte a Barcelona; o la primera antològica de Roberto Matta celebrada successivament a Barcelona, València, Bilbao i Tenerife.

Pot arribar a ser marejador afegir nom darrere nom, ciutat darrere ciutat, museu darrere museu, per recordar les exposicions que ha organitzat al llarg de quaranta o més anys de coratjosa vitalitat.

No és el nombre el que compta, però. Organitzar una exposició pot consistir simplement en penjar uns quadres o situar unes escultures, d'un o diversos autors en l'espai d'una sala, escriure'n un comentari de presentació o redactar-ne un catàleg, complint un encàrrec rebut o realitzant una proposta pròpia.

Però pot ser quelcom més. Perquè hi ha exposicions tradicionals però n'hi ha també d'avantguarda, que poden ser un crit i fins i tot una agressió a la sensibilitat adormida del gran públic: incisives i reveladores al mateix temps de noves àrees d'emoció estètica. I en aquest sentit qui les organitza i presenta pot revelar-se com un veritable creador, pedagog i artista a la vegada.

Això penso que és Maria Lluïsa Borràs i per tot això em sembla que és just i oportú haver-la cridat cap a nosaltres, a molts dels quals pot donar encara lliçons de vitalitat i lucidesa crítica.

La seva relació amb l'obra de tants artistes que he pogut esmentar –sense esmentar-los absolutament tots– no ha estat mai una relació distant, un objecte d'anàlisi i valoració, deslligat d'una relació íntimament abocada a la comprensió humana i a la significació històrica de l'artista i de la seva obra: Maria Lluïsa Borràs ha estat gairebé sempre amiga dels artistes per qui s'ha interessat, escrivint-ne textos o exposant-ne obres, n'ha seguit sovint les vivències personals i professionals, n'ha viscut l'entorn social, i fins i tot, en més d'un cas, n'ha estimulat i orientat el flux creador.

Generosa de mena, la seva casa ha estat oberta als seus amics i molt sovint als amics dels amics. La seva casa i, no és anecdòtic afegir-ho, també la seva cuina. Empordanesa d'adopció, el seu recès d'Ullastret ha estat durant anys un punt de referència de les seves amistats i coneixences. Una casa oberta als amics de sempre però disposada sempre a acollir-ne de nous.

En aquest sentit gosaria dir que Maria Lluïsa ha tingut la vocació de col·leccionista d'amics, acceptant-ne de tot arreu del món, de qualsevol ètnia i de qualsevol pàtria, de qualsevol llengua i de qualsevol color.

Estic segur que si avui, contrariant la seva modèstia, haguéssim divulgat la celebració d'aquest acte, hauríem naufragat sota una onada de trucades d'adhesió de tota mena –telèfons, faxes, correus electrònics– arribats de tot arreu del món, dels molts amics fidels que hi té escampats.

Ara, a l'excursionisme d'alta muntanya d'una seva primera joventut dinàmica, ha contraposat, després d'una coratjosa lluita contra les més diverses adversitats personals, el plaer de descobrir un nou paisatge ric de matisos més que de grans contrastos –tot i la diversitat dels seus racons– que és el Baix Empordà. Descobrir-lo i fer-ne participar.

Potser aquesta és la paraula que resumint moltes idees i actituds podria definir humanament d'una manera justa la nostra nova companya: participar. Ser capaç de fer participar els altres d'allò que una persistent recerca en el món de l'esperit ha sabut descobrir i no hauria estat capaç, egoïstament, de reservar-se per a ella sola. Rica doncs del que ha donat, per dir-ho així, recordant un vers de Carles Riba.

Voldria exemplificar un altre tret de la seva personalitat abans d'acabar, amb un breu record anecdòtic.

Havent acceptat d'exposar la matèria de Teoria de l'Art en una etapa inicial de la nova Universitat Autònoma de Barcelona –llavors a Sant Cugat i no encara a Bellaterra– Maria Lluïsa Borràs que ja llavors comptava en el món de l'art amb un prestigi professional indiscutible, volgué assistir com un alumne més a les lliçons del professor a qui havia de substituir en una etapa següent, per entendre'n millor els seus plantejaments i poder establir la línia de continuïtat docent més adequada al nivell d'aquells cursos. Una persona ja feta, enmig de la jovenalla a qui havia d'ensenyar en els anys següents, discreta, modesta, gairebé excessivament humil.

Perquè no ha estat solament una persona generosa: ha estat també una persona íntimament modesta que, sense ignorar, amb justa autoestima, els propis valors, ha volgut sovint, sincerament, aprendre dels altres.

Per tot això, avui feliçment arribada a l'Acadèmia, li hem de donar, estimada Maria Lluïsa, les gràcies i la nostra cordial benvinguda.

16 de maig del 2007